

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	341
Land:	Marokko-Vestsahara
Kilde:	Landinfo
Titel:	Repsons. Marokko: Vold mot kvinner
Udgivet:	28. april 2023
Optaget på baggrundsmaterialet:	8. november 2023

Marokko: Vold mot kvinner

- Omfang av vold mot kvinner
- Vold mot kvinner er akseptert og tolerert av mange
- Marokko fikk en lov om vold mot kvinner i 2018
- Oppfølging av voldssaker hos politi og rettsvesen
- Hjelpetilbud for voldsutsatte kvinner
- Vold er grunnlag for skilsmisse
- Æresdrap er ikke en kulturelt akseptert praksis

Omfang av vold mot kvinner

I 2019 undersøkte marokkanske myndigheter omfanget av vold mot kvinner i en stor, nasjonal undersøkelse (Haut Commissariat au Plan 2020). Omfangsstudien dekket fysisk, psykisk, seksuell, økonomisk og digital vold. Undersøkelsen viste at nesten 6 av 10 kvinner (57,1 %) hadde blitt utsatt for én eller flere av følgende typer vold siste år:

Type vold	Voldens karakter ¹	Omfang %
Fysisk	Enhver fysisk voldshandling rettet mot en jente eller kvinne på grunn av hennes kjønn, som for eksempel slag, spark, bitt, kvelning, trusler med kniv eller andre objekter	12,9
Psykologisk	Alle former for emosjonell og psykologisk vold, herunder kontrollerende atferd	47,5

¹ For en mer utfyllende definisjon av de ulike typer voldshandlinger som ligger til grunn for undersøkelsen, vises det til Haut Commissariat au Plan (2020, s. 10-11). Denne responsen omhandler først og fremst fysisk vold.

Seksuell	Alle former for seksuell atferd og handlinger mot en kvinne uten hennes samtykke, herunder verbale voldshandlinger	13,6
Økonomisk	Begrensning av tilgang til økonomiske ressurser, for å kontrollere og isolere kvinnen, holde tilbake økonomiske midler, som underholdsbidrag	15
Digital	Voldshandlinger på digitale flater eller telefon rettet mot kvinnen på bakgrunn av hennes kjønn	13,8

I den tilsvarende nasjonale omfangsstudien fra 2009 var 62,8 % av kvinner i aldersgruppen 18-64 år utsatt for vold siste år, mot 57,1 % i 2019. Dette innebærer en nedgang på nær 6 % siden forrige kartlegging (se Landinfo 2014). Mens psykisk og fysisk vold har gått noe ned, har omfanget av seksuell og økonomisk vold økt i samme periode (Haut Commissariat au Plan 2020, s. 18).

Undersøkelsen viser at kvinner i alle aldre, sosioøkonomiske sjikt og geografiske områder utsettes for vold. Imidlertid er omfanget størst blant unge kvinner i urbane omgivelser. Omfanget av vold øker også med kvinnens utdanningsnivå.² Volden forekommer først og fremst innenfor ekteskapet, etterfulgt av skole, utdanning og arbeidsliv (Haut Commissariat au Plan 2020, s. 29).

Vold mot kvinner er akseptert og tolerert av mange

Det finnes en viss aksept for vold mot kvinner i den marokkanske befolkningen, også blant kvinner selv. I den nasjonale undersøkelsen (Haut Commissariat au Plan 2020, s. 38-39) svarer én av fem kvinner at de anser at vold er akseptabelt dersom kvinnen forlater hjemmet uten mannens tillatelse. Én av to kvinner mener at vold er en privatsak som ikke skal eksponeres utenfor familien.

I 2020 publiserte ONU Femmes (FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling) en kvalitativ rapport om vold mot kvinner, basert på innrapporteringer

² Dette kan fremstå som paradoksalt, ettersom svak sosioøkonomisk status vanligvis øker risikoen for å bli utsatt for vold. Haut Commissariat au Plan (2020, s. 20) forklarer dette med at utdanning gir kvinner mer kunnskap om mannlig dominans og kjønnsbasert vold.

og vitnemål fra ulike samarbeidspartnere rundt i Marokko. I rapporten kommer det frem at det er en utbredt holdning i det marokkanske samfunnet at aksept for vold er prisen å betale for å opprettholde familiens enhet, samhold, stabilitet og sosiale omdømme. Dette innebærer blant annet at kvinner som oppsøker hjelp fra sin familie eller sitt nærmiljø, ofte oppfordres til å bli i hjemmet med en voldelig ektefelle eller familiemedlem. Aksept for vold, og holdninger om at vold tilhører privatsfæren og ikke skal eksponeres for utenforstående, kan føre til at kvinnens omgivelser ikke griper inn, til tross for at de vet at kvinnen utsettes for vold (ONU Femmes Maroc 2020, s. 35, 53). Slike holdninger fører også til en høy terskel for å anmelde vold til politiet.

Marokko fikk en lov om vold mot kvinner i 2018

I februar 2018 vedtok det marokkanske parlamentet en lov om vold mot kvinner (Loi 103.13 relative à la lutte contre les violences faites aux femmes 2018), som trådte i kraft i september 2018. Loven ble vedtatt etter et tiår med debatt og flere lovutkast.

Loven var den første i sitt slag i Marokko. Før loven ble vedtatt, fantes det ikke noe særskilt lovverk som omhandlet vold mot kvinner eller vold i nære relasjoner. I voldssaker ble derfor generelle bestemmelser om legemsbeskadigelse i straffeloven brukt (Landinfo 2014).

Loven definerer ulike typer vold, og kriminaliserer voldshandlinger som ikke tidligere var dekket av lovverket, som seksuell trakassering og voldshandlinger i digitale flater. Loven skjerper strafferammen for kjønnsbasert vold, og presiserer andre skjerpende omstendigheter ved voldshandlingen, for eksempel i tilfeller hvor offeret tilhører en sårbar gruppe (mindreårige, personer med funksjonsnedsettelse, gravide) eller i tilfeller hvor voldsutøveren er en slektning, kollega eller offentlig ansatt. I tillegg beskriver loven nye beskyttelsesmekanismer for kvinner som er utsatt for vold, og etablerer et institusjonelt rammeverk med hensikt å koordinere arbeidet til aktører med ansvar for å forebygge og bekjempe kjønnsbasert vold. Nasjonale og regionale kommisjoner skal koordinere arbeidet med implementeringen av loven (Royaume du Maroc 2020, s. 48).

Loven kritiseres for å være svak av mange aktører

Kildene som Landinfo hadde møter med i Marokko i 2023 (Droit et Justice, MRA, AMDH, ADFM, møter i Rabat og Casablanca, januar og februar 2023), mener at loven har viktige mangler. Ifølge MRA og ADFM er loven i realiteten kun justeringer av visse bestemmelser i straffeloven, og ikke en utfyllende, helhetlig lov. ADFM er av den oppfatning at loven er utilstrekkelig sett opp mot internasjonal norm, og at den ikke svarer til forventningene til marokkanske kvinner.

I en gjennomgang av loven fra 2018, trekker Human Rights Watch (HRW) (2018) frem blant annet følgende problematiske sider ved loven:

- Besøksforbud for voldsutøveren kan kun oppnås ved dom, og kan oppheves dersom partene forsones.
- Politi og påtalemyndighet har uklare roller og ansvar i etterforsknings- og påtalefasen, noe som gjør anmeldelsesprosessen uklar og byråkratisk.
- Loven presiserer ikke hvilke rettigheter en voldsutsatt kvinner har, for eksempel med tanke på krisesenter eller andre trygge botilbud, medisinsk og psykologisk oppfølging og juridisk rådgivning.
- Det er ikke satt av øremerkede, offentlige midler til håndhevelse av loven, herunder mangler ressurser til krisesentre eller andre trygge botilbud.

Som en følge av blant annet disse svakhetene ved loven, konkluderer HRW med at «få kvinner vil være i stand til å oppnå beskyttelse fra voldsutøver på basis av denne loven, ettersom den fordrer juridiske tiltak og en dom mot voldsutøveren, samtidig som loven ikke presiserer myndighetenes [rettslige] plikter» (HRW 2018). Denne konklusjonen deles av Landinfos kilder. AMDH påpeker at kvinner ikke opplever seg mer beskyttet etter innføringen av den nye loven.

En annen problematisk side ved loven, er at den står i direkte motstrid til andre lover, som familieloven og straffeloven (Droit et Justice; MRA, møter i Casablanca og Rabat, januar og februar 2023). Et eksempel som ofte trekkes frem, er straffebestemmelsen som kriminaliserer seksuelle relasjoner utenfor ekteskap (straffeloven artikkel 490). Ifølge MRA innebærer denne bestemmelsen at kvinner ikke kan anmelde seksuell vold mot andre enn ektefellen, ettersom hun dermed risikerer å bli straffeforfulgt etter artikkel 490, som aktivt håndheves. Straffeloven bidrar derfor ifølge kildene til å undergrave loven om vold mot kvinner.

Ifølge Haut Commissariat au Plan (2020, s. 62) er kjennskapet til loven svak i den marokkanske befolkningen. Av Haut Commissariat Plans respondenter, kjente kun 57,8 % til loven. Det er særlig kvinner uten utdanning i rurale områder som mangler kunnskap om loven, og som dermed ikke kan gjøre sine rettigheter gjeldende dersom de utsettes for vold.

Myndighetene viser likevel vilje til å forebygge og bekjempe vold mot kvinner

Til tross for at lov 103.13 anses som svak av mange aktører, har Marokko likevel gjort fremskritt med hensyn til å styrke kvinners rettigheter de siste par tiårene (Nations Unies 2022). De nasjonale undersøkelsene om omfang av vold mot kvinner (2009, 2019) vitner om en vilje hos myndighetene til å kartlegge omfanget med tanke på å forebygge og bekjempe vold mot kvinner. I 2008 lanserte marokkanske myndigheter programmet Tamkin, et multisektorprogram med formål om å bekjempe kjønnsbasert vold. I 2014 ble det nasjonale observatoriet for vold mot kvinner, som har til oppgave å innhente regional og nasjonal statistikk, opprettet. I tillegg har marokkanske myndigheter igangsatt et

strategisk arbeid for å innlemme og koordinere kjønnsdimensjonen i andre politikkområder, herunder en handlingsplan om vold mot kvinner, som er under revidering. Likestillingsplanen (Plan Gouvernemental pour l'Égalité) er et felles rammeverk for alle departementer som arbeider med likestillingsspørsmål (ONU Femmes Maroc 2020, s. 8). Marokko har også tilsluttet seg CEDAW og annet internasjonalt lovverk som styrker kvinners rettigheter.

Men til tross for en uttalt vilje fra myndighetene til å forebygge og bekjempe vold mot kvinner, er det ifølge Landinfos kilder fortsatt utfordringer i dette arbeidet. Disse utfordringene er av juridisk art (svak lov og uklare ansvarsforhold i den rettslige oppfølgingen av kvinner som er utsatt for vold), av holdningsmessig art (vold oppfattes av mange, både i befolkningen og blant offentlig ansatte, som akseptabelt og tilhørende privatsfæren) og av økonomisk art (manglende ressurser til drift av hjelpetilbud for kvinner som utsettes for vold).

Strafferammen for vold er skjerpet

Strafferammen for vold er fengsel fra tre måneder til tre år, samt bøter mellom 2000–10 000 DM (2000–10 000 NOK). Straffen dobles dersom voldsutøveren er et nært familiemedlem eller står i et autoritetsforhold til offeret, eller dersom offeret tilhører en utsatt gruppe (Loi 103.13 relative à la lutte contre les violences faites aux femmes 2018).

I den marokkanske lovgivningen er det *resultatet* av voldshandlingen som bestemmer straffnivået. Vold som fører til arbeidsuførhet i 20 dager eller mindre, anses som en forseelse. Vold som medfører arbeidsuførhet i 21 dager eller mer, anses som en kriminell handling (MRA, møte i Rabat februar 2023). Dette må dokumenteres med legeattest. Ifølge ADFM kan det være en tung byråkratisk prosess å fremskaffe dokumentasjon på arbeidsuførhet (Certificat d'inaptitude professionnelle).

Ifølge amerikanske myndigheter (U.S. Department of State 2023) blir forseelser sjelden straffeforfulgt. Dette innebærer at det hovedsakelig kun er de mest alvorlige tilfellene av vold som blir straffeforfulgt.

Oppfølging av voldssaker hos politi og rettsvesen

Få anmelder vold, men anmeldelsesprosenten er økende

I en redegjørelse fra justisdepartementet for 2021, kommer det frem at påtalemyndigheten mottok til sammen 96 276 anmeldelser om vold mot kvinner, noe som innebærer en økning på nesten 50 % fra året før. 34 000 av anmeldelsene gjaldt fysisk vold, 16 000 gjaldt forsømmelse og rundt 13 000 gjaldt trusler, til sammen utgjorde disse forholdene 65 % av de samlede anmeldelsene. Påtalemyndighetene fant grunnlag for straffeforfølgelse i rundt 24 000 saker,

mens 16 000 saker fortsatt er under etterforskning. Av sakene som straffeforfølges, utgjør fysisk vold 42 %, psykisk vold 30 %, økonomisk vold 18 % og seksuell vold 10 % av sakene (Ismaili 2023).

Til tross for en økning i antall anmeldelser, anslår ONU Femmes (2020, s. 7) at kun 8 % av saker som omhandler vold i ekteskapet og 11 % av voldssaker utenfor ekteskap blir meldt til politiet. I en rapport om ulike utfordringer knyttet til den juridiske oppfølgingen av vold mot kvinner, publisert i mars 2023, konkluderer det marokkanske menneskerettighetsrådet (CNDH) med at det ikke finnes en «kultur» for å anmelde vold mot kvinner i Marokko, og at dette skyldes at vold er «normalisert» og anses som en privatsak (Medias24 2023). Dette fremkommer også i den nasjonale undersøkelsen om vold. Som grunn til at voldshendelser ikke anmeldes til politiet, oppgir respondentene at situasjonen håndteres mellom ektefellene (37 %), at familien griper inn (20 %) og frykt for voldsutøveren (12 %) (Haut Commissariat au Plan 2020, s. 37).

Loven pålegger relevante etater å etablere spesialiserte inntaksenheter

Loven pålegger politiet, påtalemyndigheten, domstoler og helsevesenet å etablere koordinerende, spesialiserte inntaksenheter (cellules spécialisées) for saker som omfatter kjønnsbasert vold (U.S. Department of State 2023). Disse enhetene tjener som et første kontaktpunkt, og skal gi juridisk, medisinsk og psykososial assistanse til voldsutsatte personer. Det finnes 440 kontaktpunkter på politistasjonene rundt omkring i Marokko som har til oppgave å henvise voldsutsatte til nærmeste inntaksenhet.

Ifølge marokkanske myndigheter (som sitert i ONU Femmes Maroc 2020, s. 8-9) finnes det:

- 132 politienheter, fordelt på 20 politidistrikt, med ansvar for å sette i gang innledende etterforskning og videresende saken til riktig instans.
- 100 sykehusenheter med lege, psykolog, sykepleiere og sosialarbeidere som har ansvar for medisinsk oppfølging.
- 87 inntaksenheter ved domstolene, bemannet med påtalemyndighet og sosialtjeneste, med ansvar for juridisk bistand.

Ifølge MRA og ADMF (møter i Rabat februar 2023) fungerer disse inntaksenhetene ikke alltid etter hensikten. Ifølge MRA dreier det seg som regel ikke om separate, spesialiserte enheter, slik de forutsettes å være. Ettersom det ikke finnes ressurser til å drive selvstendige enheter til dette formålet, utnevnes gjerne en polititjenestemann, etterforskningsdommer eller lege som allerede har andre oppgaver. I mange rurale områder finnes det ikke slike inntaksenheter overhodet, og voldsutsatte kvinner må derfor reise til nærmeste større by for å få assistanse.

Oppfølging hos politi og gendarmeri

Alle kilder er omforente om at anmeldelsesprosessen er kompleks og tidkrevende, at sakene ofte trekker ut i tid og at mange kvinner ender med å trekke anmeldelsen mot voldsutøveren.

Det er ingen automatikk i at en anmodning om assistanse fra en kvinne som utsettes for vold vil bli fulgt opp av marokkansk politi eller gendarmeri. Ifølge MRA (møte i Rabat februar 2023) vil politiet normalt kun rykke ut dersom det er alvorlig fare for kvinnens liv eller helse. Politiet har begrenset tilgang til inntrenging i privat hjem, og har kun hjemmel til å gripe inn dersom det er fare for at liv skal gå tapt. Når det er snakk om vold i nære relasjoner, i private hjem, vil politiet derfor sjelden rykke ut til familiens hjem, og kvinnen vil i de fleste tilfeller selv måtte møte opp hos politi eller gendarmeri for å få assistanse. Politiet har heller ingen selvstendig plikt til å opprette straffesak mot voldsutøveren dersom kvinnen ikke anmelder forholdet (MRA, møte i Rabat februar 2023).

Når det gjelder etterforskning og påtale av vold mot kvinner, er lov 103.13, som tidligere nevnt, uklar med hensyn til roller og ansvar. Politiet mangler derfor klare prosedyrer for hvordan de skal foreta avhør, sikre bevis og andre viktige etapper i etterforskningen. Dette innebærer ifølge MRA (møte i Rabat, februar 2023) blant annet at ansvaret fragmenteres og at kvinner som anmelder vold, ofte opplever å måtte «løpe fra kontor til kontor» for å anmelde forholdet. Det innebærer også at mottakelsen av kvinnen når hun anmelder voldshandlinger til politiet, vil være avhengig av den enkelte polititjenestemanns holdninger og prioriteringer.

Ifølge ADFM (møte i Rabat februar 2023) preges deler av politistyrken, som i overveiende grad er menn, av patriarkalske holdninger som kan komme til uttrykk når kvinner anmelder vold. Når kvinner møter på politistasjonen for å anmelde, er det ikke uvanlig at hun møtes med en oppfordring om å «dra hjem til familien», «være tålmodig», eller med spørsmål om «hva hun gjorde ute» (ADFM, møte i Rabat, februar 2023). Særlig gendarmeriet i rurale områder virker særlig motvillige til å ta imot anmeldelser om vold fra kvinner (MRA, møte i Rabat februar 2023). Kvinnen ender derfor i mange tilfelle opp med å ikke anmelde forholdet, eller å trekke anmeldelsen, enten på grunn av press fra egen familie, negative holdninger og manglende forståelse hos politiet, eller på grunn av en uklar prosedyre for anmeldelse som innebærer krav om dokumentasjon som er vanskelig å innfri. Dette bildet bekreftes av amerikanske myndigheter, særlig i saker som gjelder seksualisert vold:

According to local NGOs, survivors did not report most sexual assaults to police, due to social pressure and the concern that society would most likely hold the survivors responsible rather than the perpetrators. Some sexual assault survivors also reported police officers at times turned them away from filing a police report or coerced them to pay a bribe to file the report by threatening to charge them with consensual sex outside of marriage, a crime punishable with up to one year in prison. Police selectively

investigated cases; among the minority brought to trial, successful prosecutions were rare (U.S. Department of State 2023).

Dette bekreftes av vitnemål som er samlet inn av lokale organisasjoner fra kvinner som opplyser at anmeldelse av vold omtales som «familiekonflikter» av politiet (ONU Femmes Maroc 2020). Samtidig viser ONU Femmes til at det også finnes eksempler på at politiet tar vold mot kvinner alvorlig, og som legger til rette for anmeldelse og etterforskning.

Oppfølging i rettsvesenet

Som tidligere nevnt, er det kun en lav prosentandel av voldshendelser mot kvinner som anmeldes, enda færre som etterforskes, og få saker av disse igjen som blir behandlet i domstolen. Det er hovedsakelig alvorlige forhold som straffeforfølges, mens forseelser, det vil si en voldshandling som innebærer arbeidsudyktighet i mindre enn 20 dager, sjelden straffeforfølges.

I 2020 gikk 18 275 straffesaker som omhandlet vold mot kvinner for retten. Ifølge MRA (2022) innebefattet dette tallet 43 drapssaker, 708 voldtektssaker, rundt 8000 saker med fysisk vold, 493 tilfeller av seksuell trakassering i det offentlige rom, 20 tilfeller av seksuell trakassering på arbeidsplassen, 153 internettrelaterte saker og to saker om brudd på besøksforbud.³

Det marokkanske menneskerettighetsrådet (CNDH) dokumenterer i sin rapport fra 2023 at 54 % av kvinnene ikke har advokathjelp i forbindelse med rettssaker om vold, og at færre enn 2 % har advokathjelp fra den offentlige støtteordningen som er etablert for kvinner som utsettes for vold (Zine 2023). Droit et Justice (møte i Casablanca, januar 2023) påpeker at ressurssterke kvinner i større grad kan få sine rettigheter gjort gjeldende, og bedre nyttiggjøre seg av de tilbudene som tross alt finnes.

Hjelpetilbud for voldsutsatte kvinner

Hjelpeapparatet for voldsutsatte kvinner er svært begrenset i Marokko. Myndighetene har heller ikke et lovpålagt ansvar for å tilby beskyttelse for kvinner som utsettes for vold, for eksempel i form av krisesentre eller andre botilbud hvor voldsutsatte kvinner får tilbud om et trygt sted å bo i en begrenset periode (Droit et Justice; MRA; ADMH; ADFM, møter i Rabat og Casablanca, januar og februar 2023).

³ MRA viser i samme rapport til at det samme år gikk 27 378 såkalte «moralrelaterte» saker for retten, herunder 10 376 saker om seksuelle relasjoner utenfor ekteskap, 2268 saker om utroskap og 141 saker om homoseksualitet. I en kommentar til nettavisen Médias24 (2023) påpeker MRA at påtalemyndigheten dermed bruker mer ressurser på å straffe frivillige seksuelle relasjoner mellom voksne som ikke skader andre, enn på voldshandlinger mot kvinner.

Den praktiske driften av hjelpeapparatet er i stor grad overlatt til sivilsamfunnsorganisasjoner (Droit et Justice, møte i Casablanca januar 2023). Imidlertid bidrar mangel på finansiering til at organisasjonene må nedskalere tilbudet, og i noen tilfeller stenge helt (ONU Femmes Maroc 2020, s. 9). Dette gjør at hjelpetilbudene for kvinner som er utsatt for vold, ikke er tilstrekkelig utbygget, sett opp mot behov. Ifølge organisasjonen Droit et Justice (møte i Casablanca januar 2023) er det særlig mangel på krisesentre (*herbergement*) hvor voldsutsatte kvinner får tilbud om et trygt sted å bo i en begrenset periode. Ifølge Droit et Justice finnes det mange slike sentre «på papiret», men på grunn av manglende finansiering er de ikke operative. Ifølge MRA (møte i Rabat februar 2023) finnes det typisk én eller to frivillige organisasjoner i byer av en viss størrelse som driver krisesentre. Disse er ofte små, og består gjerne av et rom eller to med køyesenger, og har begrensede ressurser til å bistå voldsutsatte kvinner.

Det finnes offentlige sentre for personer i en vanskelig situasjon, drevet av de statlige sosialmyndighetene (Entreaide nationale), såkalte Établissements Multifonctionnels des Femmes (tidligere kalt Établissements de Protection Sociale). Mange kilder har pekt på problematiske forhold på disse sentrene, blant annet at de blander sammen ulike grupper med ulike behov, slik som barn uten omsorgspersoner, eldre uten familie, personer med funksjonsnedsettelse, psykisk syke og voldsutsatte kvinner, under samme tak (Droit et Justice, møte i Casablanca januar 2023; Landinfo 2014).

Tilbudet om dagsentre hvor kvinner kan få juridisk veiledning, psykososial støtte og oppfølging er imidlertid mer utbredt. Disse er drevet av lokale organisasjoner, herunder Droit et Justice og ADFM, som Landinfo hadde møter med i Rabat og Casablanca i januar og februar 2023. Slike sentre finnes i de aller fleste byer i Marokko.

Som det kommer frem over, preges voldsfeltet av svakheter, både når det gjelder lovverk, organisering og ressurser. Imidlertid påpeker MRA (møte i Rabat februar 2023) at det gjøres mye godt arbeid på lokalplan, og at lokale NGO-er i mange tilfeller samarbeider godt med politiet, helseinstitusjoner og andre aktører lokalt. Dette bildet formidles også av ONU Femmes (2020), som i sin rapport beskriver saker hvor ulike lokale aktører samarbeider godt for å gi assistanse og beskyttelse til kvinner som utsettes for vold.

Vold er grunnlag for skilsmisse

Ifølge MRA (møte i Rabat februar 2023) har kvinnen rett til skilsmisse dersom hun utsettes for vold. Kvinnen kan få skilsmisse ved skadeforvoldelse (familieloven artikkel 98, punkt 2). Imidlertid er bevisbyrden så høy at denne hjemmelen sjelden brukes. I voldssaker brukes derfor som regel hjemmelen om uforenlige forskjeller mellom ektefellene, som innebærer en raskere og enklere

prosedyre. Dersom denne hjemmelen brukes, har kvinnen imidlertid ikke rett til erstatning dersom hun har blitt utsatt for vold, slik hun ville fått dersom hun fikk innvilget skilsmisse på grunnlag av skadeforvoldelse.

Æresdrap er ikke en kulturelt akseptert praksis

Æresdrap, i betydningen av at omgivelsene forventer, forstår og aksepterer at en kvinne drepes for å gjenopprette familiens ære, er ikke et kulturelt fenomen i Marokko, som det er i visse områder i Midtøsten (Droits et Justice, MRA, ADFM, møter i Rabat og Casablanca, januar og februar 2023). Dersom en person dreper et kvinnelig familiemedlem, vil saken vekke allmenn forferdelse og vedkommende vil bli straffeforfulgt. Æresmotiv for drapet vil ikke medføre formildende omstendigheter for gjerningspersonen.

Fravær av æresdrap som en akseptert, kulturell praksis innebærer ikke at kvinner ikke kan bli utsatt for reaksjoner fra familiemedlemmer dersom de overtrer sosiale normer for passende atferd. Slike reaksjoner kan innebære ulike former for sosial kontroll, nedverdiggende språkbruk, og, i verste fall, fysisk vold av ulik art og omfang.

Fortsettlig drap på kvinner har imidlertid økt i Marokko de siste årene, fra 29 tilfeller i 2018 til 54 tilfeller i 2021. Det er kvinnens ektefelle eller andre familiemedlemmer som står bak drapene i de fleste tilfellene (Medias24 2023).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Haut Commissariat au Plan (2020, 7. desember). *Note sur les violences faites aux femmes et aux filles. L'enquête nationale sur la violence à l'encontre des femmes et des hommes 2019*. Rabat: Haut Commissariat au Plan. Tilgjengelig fra <https://www.hcp.ma/downloads/?tag=Genre> [lastet ned 28. april 2023].

HRW, dvs. Human Rights Watch (2018, 26. februar). *Maroc : Une nouvelle loi contre les violences faites aux femmes*. Brussel: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/fr/news/2018/02/26/maroc-une-nouvelle-loi-contre-les-violences-faites-aux-femmes> [lastet ned 19. april 2023].

Ismaili, Ghita (2023, 3. januar). En 2021, les plaintes pour violences faites aux femmes ont augmenté de 50%. *H24 Info*. Tilgjengelig fra <https://www.h24info.ma/en-2021-les-plaintes-pour-violences-faites-aux-femmes-ont-augmente-de-50/> [lastet ned 19. april 2023].

Landinfo (2014, 18. juli). *Marokko: Vold mot kvinner*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Marokko-Vold-mot-kvinner.pdf> [lastet ned 18. april 2023].

Loi 103.13 relative à la lutte contre les violences faites aux femmes (2018). *Dahir no. 1-18-19 du 5 jourada II 1439 (22 février 2018) portant promulgation de la loi no. 103-13 relative à la lutte contre les violences faites aux femmes*. Tilgjengelig fra <https://www.chambrederespresentants.ma/sites/default/files/103-13-fr.pdf> [lastet ned 19. april 2023].

Medias24 (2023, 11. mars). CNDH: "On a besoin de plus de femmes dans les tribunaux marocains". *Medias24*. Tilgjengelig fra <https://medias24.com/2023/03/11/cndh-on-a-besoin-de-plus-de-femmes-dans-les-tribunaux-marocains/> [lastet ned 19. april 2023].

MRA, dvs. Mobilising for Rights Associates (2022, juni). *Protection Not Prison: How the criminalization of sexual relations outside of marriage promotes violence against women*. Rabat: MRA. Tilgjengelig fra <https://mrawomen.ma/wp-content/uploads/doc/English%20490%20report%20FINAL.pdf> [lastet ned 19. april 2023].

Nations Unies (2022, 22. juni). *Examen du rapport du Maroc devant le CEDAW : le pays est félicité pour nombre de mesures prises en faveur des droits des femmes, mais il se voit recommander d'accélérer la mise en œuvre de l'égalité dans tous les domaines*. Genève: Nations Unies. Tilgjengelig fra <https://www.ohchr.org/fr/press-releases/2022/06/experts-committee-elimination-discrimination-against-women-praise-morocco> [lastet ned 25. april 2023].

ONU Femmes Maroc (2020). *Violences faites aux femmes et aux filles en temps de crise – l'expérience du confinement au Maroc*. Rabat: ONU Femmes Maroc. Tilgjengelig fra <https://morocco.unwomen.org/fr/ressources-medias/publications/2020/12/rapport-sur-les-violences-faites-aux-femmes-pendant-le-confinement-au-maroc> [lastet ned 19. april 2023].

Royaume du Maroc (2020, 19. februar). *Combined fifth and sixth periodic reports submitted by Morocco under article 18 of the Convention, due in 2014*. New York: United Nations. Tilgjengelig fra <https://digitallibrary.un.org/record/3873773> [lastet ned 19. april 2023].

U.S. Department of State (2023, 20. mars). *2022 Country Reports on Human Rights Practices: Morocco*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/morocco> [lastet ned 21. april 2023].

Zine, Ghita (2023, 13. mars). Maroc : Moins de 2% des femmes victimes de violences ont une assistance juridique (CNDH). *Yabiladi*. Tilgjengelig fra <https://www.yabiladi.com/articles/details/137822/maroc-moins-femmes-victimes-violences.html> [lastet ned 19. april 2019].

Muntlige kilder

ADFM, dvs. Association Démocratique des Femmes du Maroc. Møte i Rabat 7. februar 2023.

ADMH, dvs. Association Marocaine des Droits Humains. Møte i Rabat 6. februar 2023.

Droit et Justice. Møte i Casablanca 30. januar 2023.

MRA, dvs. Mobilising for Rights Associates. Møte i Rabat 3. februar 2023.

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.